

2. Остроухов В.В. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти). Підручник/ [Остроухов В.В., Петрик В.М., Присяжнюк М.М. та ін.; за заг. ред. Є.Д. Скулиша]. – К.: КНТ, 2010. – 776 с.

3. Тарасенко Р.Б. Інформаційне право: Навчально-методичний посібник/ МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. – 512 с.

ЗНАЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ ТА ФАРМАЦІЇ» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦІЇ

В.В. Горбаньов

Коледж Національного фармацевтичного університету

Історія медицини та фармації є важливою складовою загальнолюдської історії та культури, що включає знання та традиції від найдавніших часів до сьогодення. Тому вивчення історії медицини та фармації, розуміння її розвитку можливе лише в нерозривному зв'язку із загальною історією та культурою людської цивілізації. Лікознавство цивілізацій та народів світу розвивалося одночасно з історичним та науково-технічним прогресом суспільства, формуючись за законами, які існували на той час. Визначні відкриття в галузі медицини та фармації знаходилися у тісній взаємодії з досягненнями природознавства, філософії, точних наук та мистецтва. Якщо у первісному суспільстві в основі лікувальної практики переважали релігійно-філософські вчення, то поступово в процесі наукового прогресу розвиток лікознавства, медицини та фармації відбувався під впливом великих наукових відкриттів. Медицина та фармації зазнають змін у зв'язку із суспільними змінами, розвитком споріднених наук: хімії, фізики, ботаніки, біології, анатомії та ін. Пройшовши складний шлях еволюційного розвитку, сучасні медицина та фармації, через декілька тисячоліть повертаються до власних джерел, запроваджуючи в сучасну практику методи народної медицини [3, с. 5].

До галузі історії медицини та фармації відносять виявлення всіх способів пошуку, виготовлення, аналізу та застосування ліків у минулому. При цьому необхідно враховувати та розглядати конкретні умови, в яких розвивалася фармація. Тривалий час в силу економічних та культурних умов фармація розвивалася емпіричним шляхом. Переломним моментом в еволюції науки про ліки став перехід до наукової фармації, що було пов'язане зі створенням перших кафедр фармації в університетах Європи. Подальше становлення фармації обумовлене прогресом аналітичної хімії, початком доби синтезу лікарських засобів, зародження фармакології тощо.

Вивчення дисципліни «Історія медицини та фармації» в Коледжі НФаУ дозволяє збагатити духовний світ студентів, ознайомити їх з історією виникнення своєї майбутньої професії. Під час вивчення особливостей становлення і розвитку медицини та фармації студенти отримують загальні уявлення про закономірності світового історичного процесу становлення та розвитку лікознавства, медицини та фармації від найдавніших часів до сьогодення, виявляють досягнення та особливості кожної історичної епохи, взаємодію та єдність національних та інтернаціональних факторів у формуванні медичної та фармацевтичної науки та практики у різних регіонах світу.

Значення історії медицини та фармації полягає в тому, що вона показує роль і досягнення вітчизняних вчених у розвитку медичної і фармацевтичної науки, визначає їх місце в світовому і науково-технічному прогресі. Як навчальна дисципліна «Історія медицини та фармації» базується на вивченні загальної історії під час загальноосвітньої підготовки й інтегрується з такими дисциплінами навчального плану Коледжу НФаУ, як історія та культура України, філософія, неорганічна хімія, органічна хімія, медична ботаніка, анатомія та фізіологія, мікробіологія, токсикологічна хімія, біологічна хімія, фармакологія, фармакогнозія, організація та економіка фармації, менеджмент та маркетинг у фармації та ін. Окрім того засвоєння студентами матеріалу дисципліни закладає основи професійної культури та основи вивчення студентами професійно орієнтованих дисциплін, й передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з історії медицини та фармації в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності.

Історія медицини та фармації поділяється на *загальну*, яка вивчає розвиток медичних знань, лікознавство у людському суспільстві в цілому та

спеціальну, в якій висвітлюється розвиток окремих галузей медицини та фармації – терапії, хірургії, фармакогнозії та інших. Вивчення історії медицини та фармації сприяє формуванню наукового світогляду та навичок історичного мислення, наукового уявлення про взаємозв'язок природних і спеціальних дисциплін, дозволяє підвищити загальнокультурний рівень сучасного молодого фахівця. Значення історії фармації полягає у визначенні ролі та досягнень вітчизняних вчених у розвитку фармацевтичної науки, їх місця в світовому і науково-технічному прогресі, впливу фармації на суміжні галузі науки і практики, осмислення завдань, що стоять перед фармацевтичним сектором і охороною здоров'я в цілому. Вивчення історії медицини та фармації в провідних університетах Європи почалося в ХІХ ст., й сьогодні дисципліна викладається в усіх ВНЗ медичного та фармацевтичного профілю [2, с. 737].

В Коледжі НФаУ студенти-бакалаври І курсу на заняттях з «Історії медицини та фармації» вивчають 10 основних тем, які поділені на 2 змістових модулі (Табл 1.)

Як навчальна дисципліна історія медицини та фармації застосовує як **загальнонаукові** (історичний і логічний методи, абстрагування, системний підхід та системний аналіз, індукція, дедукція, аналіз, синтез, опис, статистичний, динамічний.) так і **історичні** методи дослідження (історико-генетичний метод, історико-порівняльний метод (в основі аналогія), історико-типологічний метод (розкриття взаємодії: одиничне-особливе-загальне), діахронний аналіз (різночасовий, різномоментний).

До основних принципів історії медицини та фармації належать: об'єктивність, системність та історизм. **Принцип системності** надає можливість встановити зв'язок між процесами в медицині та фармації з процесом в суспільстві. **Принцип історизму** передбачає вивчення явищ і процесів у динамічному розвитку із врахування конкретної історичної ситуації в суспільстві.

Таблиця 1.

**Структура навчальної дисципліни «Історія медицини та фармації»
в Коледжі НФаУ**

Тема	ВСЬОГО	Лекції	Семинар	СРС	МК
Змістовий модуль 1: Історія медицини і лікознавства на різних етапах розвитку суспільства. Особливості розвитку медицини і лікознавства на території слов'янських народів (Київська Русь – Україна початку ХХ століття).					
1. Історія медицини та фармації як наука та предмет викладання.	4	2		2	
2. Історичні аспекти становлення фармацевтичної освіти в Україні та закордоном.	4	2		2	
3. Історія становлення та розвитку Національного фармацевтичного університету та Коледжу.	4	2		2	
4. Історичні етапи становлення та розвитку медицини та фармації в стародавні часи.	10	4	2	4	
5. Фармація в епоху середньовіччя.	6	2	2	2	
6. Розвиток медицини та фармації в Україні від стародавньої Русі до ХVІІІ ст.	8	2	2	4	
7. Розвиток медицини та фармації України в ХVІІІ - ХІХ ст.	6	2		4	
Контроль ЗМ 1	2				
Всього ЗМ 1	44	16	6	20	2
Змістовий модуль 2: Становлення та розвиток фармації в Україні з початку ХХ століття. Розвиток фармацевтичної науки та практики. Сучасні напрямки розвитку фармацевтичної галузі та професійної діяльності в Україні і за кордоном.					
8. Історія розвитку медицини та фармації України в ХХ - на початку ХХІ ст.	13	4	2	7	
9. Видатні вчені та їх внесок в розвиток медицини та фармації.	15	6	2	7	
10. Сучасна медицина та фармація в країнах світу.	16	6	2	8	
контроль ЗМ 2	2				
Всього ЗМ 2	46	16	6	22	2
Разом	90	32	12	42	4
Кредитів ECTS -3					

У суспільстві історія медицини та фармації виконує декілька функцій, зокрема: *пізнавальну*, полягає перш за все в конкретному вивченні історичного шляху розвитку медицини та фармації, в узагальненні фактів і подій, а також в з'ясуванні головних тенденцій розвитку; *світоглядну*, полягає в тому, що світогляд – погляд на світ, суспільство, закони його розвитку тільки тоді може бути науковим коли всі спирається на об'єктивну дійсність, тобто історичні факти; *практичну*, передбачає, що на основі вивчення історії медицини та фармації необхідно сформувавши науково - обґрунтований погляд на дійсність, поєднати минуле, сьогодення та майбутнє та показати шлях до самовдосконалення; *виховну*, сприяє формуванню громадянських якостей, допомагає усвідомити такі категорії, як гідність, обов'язок перед суспільством, добро та зло, загальні моральні якості та цінності людства в їх розвитку [2, с. 737].

Таким чином у результаті вивчення дисципліни «Історія медицини та фармації» студенти повинні *знати*: сучасні тенденції розвитку галузі та аналізувати їх; структуру та особливості професійної діяльності; взаємозв'язок розвитку медицини та фармації з загальноісторичним розвитком суспільства; особливості напрямів, принципів, підходів становлення медицини та фармації на різних етапах історичного розвитку; основоположні поняття характерні для медицини та фармації окремих історичних центрів цивілізації (стародавній Китай, Індія, Месопотамія, Єгипет, Греція, Рим та ін.); базові елементи та історичне значення вчень видатних представників лікознавства різних історичних етапів; особливості процесу розвитку медицини та фармації в Стародавній Русі та Україні; взаємозв'язок розвитку фармації в Україні та країнах світу з загальними досягненнями науки і економічними та соціальними змінами в суспільстві. *Вміти*: використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуацій; формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї; проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання; здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань; виносити судження щодо перспектив розвитку української фармації та фармацевтичного ринку України; визначити соціальне значення фахової підготовки студентів фармацевтичних вузів; аналізувати тенденції розвитку медицини та фармації за кордоном; трактувати основні принципи санітарно-просвітницької роботи. *Володіти*: методами та прийомами аналізу щодо визначення загальних

тенденцій розвитку медицини та фармації, методами історичного, порівняльного, документального і мета-аналізу, індуктивно-дедуктивними методами, репродуктивними методами, методами описового та абстрактного моделювання й узагальнення (формування висновків, рекомендацій і пропозицій), методами самоконтролю у навчанні; технологіями дистанційного навчання, технологіями інтерактивного навчання, комп'ютерними (інформаційними технологіями, технологіями самостійного навчання і поетапного формування розумових дій).

Вивчення дисципліни «Історія медицини та фармації» допомагає студентам, майбутнім фахівцям фармації, правильно зрозуміти сучасний стан та передбачати подальші перспективи розвитку медичної та фармацевтичної галузей. Минуле медицини та фармації дає змогу простежити у хронологічній послідовності, як змінювалися зміст медичних та фармацевтичних знань, спрямованість медичної діяльності, місце медичних та фармацевтичних працівників у суспільному житті залежно від соціально-економічних відносин, від розвитку науки, освіти, техніки та зміни світогляду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбаньов В.В. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні дисципліни «Історія медицини та фармації». // Удосконалення освітнього процесу на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Збірник матеріалів XVI обласної науково-методичної конференції. 24 лютого 2017 року. Харків, стор. 126-127.
2. Горбаньов В.В. Історія медицини та фармації. // Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради В.П. Черних. - третє вид., доп. - К.: МОРІОН, 2016. - стор. 737.
3. Історія медицини та фармації: навчальний посібник для студентів вищих фармацевтичних навчальних закладів. / А.А. Котвіцька, В.В. Горбаньов, Н.Б. Гавриш та ін.- Х.: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. – 168 с.